

Aktivnosti zaštite bilja u voćnjaku u septembru

Автор(и): ас. Кирил Кръстев, Институт по декоративни и лечебни растения – София

Дата: 15.09.2025 *Брой:* 9/2025

Pred kraj vegetacije, razvoj bolesti jenjava, ali ne prestaje u potpunosti. Prognozirane padavine u trećem dekadnom periodu povećaće rizik od razvoja gljivičnih patogena na zrelim voćnim usevima – kasna mrka trulež, kasna krastavost plodova kasnih sorti voćaka. Gustina štetočina značajno opada. Mnoge od njih su prešle u neaktivne faze – lutke, jaja.

U voćnim zasadima

Dezinfekciju skladišnih objekata za voće vrši specijalista!

Za utvrđivanje zimskog zaliha gubara, prebrojavaju se jajna legla na stablima i debelim granama 40-60 stabala, a za prelcvca – jajni prstenovi na 20 trogodišnjih i četvorogodišnjih grančica.

Približno dve nedelje pre berbe, zasadi jabuke i kruške, čiji plodovi su namenjeni za skladištenje, tretiraju se preparatom Captan 80 WG (150-180 g/dka) radi zaštite od kasne krastavosti i drugih bolesti koje se razvijaju u skladištima voća.

Uzročnik krastavosti jabuke – askomicetna gljiva *Venturia inaequalis* (Cooke) Winter, sa svojim konidijalnim stadijumom *Fusicladium dendriticum* (Wallr. & Fuckel) je ekonomski najštetnija bolest jabuke. Ona se očuvava u svom saprofitnom obliku u oštećenim opalim listovima, prezimljavajući na površini tla, gde se nakon prezimljavanja formiraju pseudotecije sa askosporama, koje vrše primarne infekcije u proleće. One ne sazrevaju istovremeno, već tokom 7-9 nedelja, najčešće tokom perioda cvetanja. Sazrevanje i oslobađanje askospora nastupa samo nakon vlaženja. Klijanje askospora je moguće samo u prisustvu slobodne kapljice vode na površini biljke, ali trajanje inkubacionog procesa zavisi od temperature – na 7-8 °C iznosi 17 dana, a na 20 °C – samo 8 sati.

U slučaju kasne infekcije na plodovima koji su već počeli da sazrevaju, simptomi bolesti se javljaju u vidu relativno malih, braonkasto-crnih, oštro definisanih fleka, koje nastavljaju da se razvijaju i rastu pod uslovima skladištenja. Ove štete su vrlo često primarni uzrok za intenzivan razvoj patogena tipičnih za period skladištenja – siva trulež, meka trulež, Alternaria trulež, trichothecium trulež i druge.

Askomicetna gljiva, *Venturia pyrina* (Bref.) Aderhold, sa svojim konidijalnim stadijumom *Fusicladium pyrinum* (Libert) Fuckel, uzročnik krastavosti kruške, ima visok štetan potencijal i pod povoljnim uslovima za njen razvoj

može izazvati vrlo značajne ekonomske štete. Patogen prezimljava ne samo na opalom lišću, gde se razvijaju askusi sa askosporama, već i u rak ranama na izdancima. Razvoju bolesti pogoduju periodi čestih padavina, produženo zadržavanje kapljica vode na biljnim tkivima i umereno visoke temperature.

Simptomi bolesti se u početku javljaju kao zaobljene fleke, prekrivene radijalno razvijajućom tamnozelenom gljivičnom prevlakom. Kasnije, ove fleke nekrotizuju, formirajući široke spržene površine i preuranjenu defolijaciju. Za razliku od oštećenja na jabuci, ove fleke se pojavljuju na donjoj strani listova i uočljivije su.

Za utvrđivanje gustine kruškinog cvetojeda krajem meseca, trese se 10 stabala na 500 dekara, raspoređenih po celom zasadu – u početku svaki drugi dan, a nakon otkrivanja prvih insekata, svaki dan.

Kruškin cvetojed (*Anthonomus pyri* Kollar) prvenstveno napada krušku, povremeno oštećujući jabuku, kajsiju i šljivu. Nalazi se širom zemlje. Cvetojed razvija jednu generaciju godišnje. Prezimljava kao jaje u pupoljcima kruške i mali deo kao odrasli insekti.

Bube su trome. U septembru se hrane grizući lisne i cvetne pupoljke kako bi polno sazrele, nakon čega polažu jaja. Mogu uništiti više od 40 pupoljaka. Ženke progrižu kanal u mešovitim pupoljcima i polože jedno jaje na dno. Period polaganja jaja traje 1,5-2 meseca. Prosečna plodnost je 15-20 jaja. Jaja prezime i izlegu se sledeće godine. Neke bube ostaju da prezime i nastavljaju sa polaganjem jaja u proleće.

Kesten se prska početkom meseca, pre polaganja jaja, preparatom Coragen 20 SC (18-30 ml/dka) ili drugim kontaktnim insekticidom za suzbijanje kestenovog surlaša. Prskanje se ponavlja još dva puta svakih 7-10 dana.

U zasadima jagoda

Pre presađivanja, za useve bez korova, zasadi jagoda se tretiraju preparatom Roundup Energy (300-500 ml/dka za jednogodišnje i dvogodišnje korove i 500-800 ml/dka za višegodišnje korove).

Zasadi jagoda se navodnjavaju jednim od insekticida - Decis 100 EC (17,5 ml/dka) ili drugim proizvodom na bazi deltametrina, Mospilan 20 SP (30 g/dka), Naturalis (300 ml/dka) dok se zemljište ne navlaži do dubine od 15 cm protiv larvi surlaša korena.

Tokom ovog perioda, jagodin surlaš korena (*Otiorynchus rugosostriatus*), [turski vinogradski surlaš](#) (*Otiorynchus turca*), mali vinogradski surlaš (*Otiorynchus sulcatus*) i lucerkin surlaš korena (*Otiorynchus ligustici*). Larve ovih surlašā hrane se korenovima biljaka jagode.

Sadni materijal jagode se proverava na prisustvo bolesti i štetočina koje se prenose njime – bele i ljubičasto-braon pegavosti lista, surlašī korena, jagodina nematoda, jagodina grinja, virusne bolesti itd.

Sadnice jagode se dezinfikuju, ako su napadnute jagodinom grinjom ili jagodinom nematodom, potapanjem u vodu temperature 45-50 °C u trajanju od 13-15 minuta.